wasta õpetanud. Mis temast edaspidi saanud, selle üle ei ole sõnumit.

Kaht asja näitab meile see lugu, e s i t e k s seda, kui usinast Lutheruse kiriku-puhastamine Liiwimaa selle-aegsetes pealinnades, Riigas ja Tallinnas wasta wõetud on, ja t e i s e k s seda, kui suure tõsidusega seal puhta Jumala-sõna järel tallitati ja puhastatud kirikut hoolega ja kõigist wõimust kaitseti.

Wast seitse aastat waremini, Wiinakuu 17. pääwal 1517, oli Dr. Martinus Luther oma tööd kirikliku segaduse ja paapstliku wägiwalla wasta alganud, kui tema õpetus Riigas ja Tallinnas juba nii sügawast juurdunud oli, et kõik kohtud ja ülemad selle eest seisiwad.

Antonius Bomhouwer oli küll Riigas wangi pandud ja seisustel näitas nõuu olema teda surmanuhtluse alla mõista, millest ehk arutada wõiks, et kannatamata meel, mis Ewangeliumi õpetuse kohaline ei ole, siin ka juba puhastatud kirikus aset leidnud ehk Katholiigi kirikust selle sisse libisenud oleks. Teda ei tahetud aga mitte sellepärast kaelakohtu alla anda, et tema ennast puhastatud kiriku poole ei tunnistanud, waid sellepärast, et tema Paapsti juures käinud oli, Liiwimaa wasta wõeraste wäge appi kutsumas, et tema sedawiisi oma kodumaa äraandjaks oli saada püüdnud.

Kergest laskis aga Riia Raekohus oma tähtsat wangi lahti, kui lootust anti, et tema ehk hoolsa õpetuse läbi wõiks omast ekситusest peastetud saada. Ja kui tema sitkusega Katholiigi kiriku usutunnistusest kinni pidas, kui tema weel koguni Ewangeliumi õpetuse wasta awalikult üles astunud oli, siis anti temale luba, seda oma mõtet awalikkus waidlemises põhjustada ja kaitseda. Waidlemises täieste ära wõidetud, julges tema siiski weel oma wastaseid ja kõiki kogudust awalikult pahandada, ja needsamad tema wastased, kelle salalik äraandja ja awalik waenlane tema oli, needsamad kaitsesiwad teda pahandatud rahwa wiha wasta. Raekohus ei arwanud selle mehele küll enam Riigas eluaset lubada wõima, tema enese külge ei ole aga ka edaspidi keegi puutunud, kui tema Rooma-käik teda ka oma kaaskodanikkude äraandjaks tunnistas ja nende kaaskodanikkude silma ees kaelakohtu wääriliseks tegi. See kohtuotsus, mis teda umrahu alla mõistis, oli küll karm meie aea kohta, aga ühel aeal, kus Katholiigi maadel Ewangeliumi usulist mõegaga ja tulega taga kiusati, oli see wäga pehme, ja ka seda põhjustati pühakirja sõna peale ja mõisteti otse kui pühakirja sundmusel, et nõdremad weunad eksitatud ei saaks. Niipalju oli puhta Ewangeliumi õpetus siin wilja kannud, oli inimeste südameid esimese